

BEZPEČNOSTNÁ A OBRANNÁ POLITIKA EURÓPSKEJ ÚNIE – ŠTRUKTÚRY A ROZHODOVACIE MECHANIZMY¹

Lubomír Tokár*

RESUME

This article aims to provide a brief historical overview of the development of institutional actors in the domain of EU's CFSP and ESDP from the early 1990s until the Lisbon Treaty took effect. The first section deals with a chronological overview of EU primary law development from the Treaty on European Union signed in Maastricht through its subsequent revision at Amsterdam. The second section concerns the process of institutional creation of security and defence policy-related bodies after the Treaty of Nice had become effective e.g. Political and Security Committee, EU Military Committee, and EU Military Staff. The final third section outlines problems and challenges facing Common Security and Defence Policy after the Lisbon Treaty currently in force.

KEY WORDS: CFSP, ESDP, security policy, defence policy, European Council, Council of the EU, Maastricht Treaty, Amsterdam Treaty, Nice Treaty, Lisbon Treaty, Political and Security Committee, EU Military Committee, EU Military Staff.

RESUMÉ

Príspevok je zameraný na poskytnutie stručného historického prehľadu, zameraného na vývoj inštitucionálnych aktérov v rámci SZBP EÚ a EBOP EÚ od 90. rokov po situáciu pred nadobudnutím účinnosti Lisabonskej zmluvy. Prvá časť je venovaná chronologickému pohľadu na vývoj primárneho práva EÚ – na Zmluvu o Európskej únii z Maastrichtu a jej následnú reformu v Amsterdame. Druhá časť je zameraná na proces kreovania stálych inštitúcií v ESDP EÚ po nadobudnutí účinnosti zmeny Zmluvy o Európskej únii v Nice,

* Mgr. Lubomír Tokár, PhD. pôsobí ako odborný asistent na Katedre medzinárodných vzťahov a diplomacie Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, lubo.tokar@gmail.com.

¹ Táto štúdia vznikla vďaka podpore v rámci OP Výskum a vývoj pre projekt: Centrum excelentnosti so zameraním na výskum otázok národnej a medzinárodnej bezpečnosti (ITMS: 26220120010), spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.



najmä inštitúcií pod úrovňou Rady ako Politický a bezpečnostný výbor, Vojenský výbor EÚ a Vojenský štáb EÚ. Záverečná tretia časť príspevku je venovaná náčrtu problémov a výziev týkajúcich sa bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ potom, čo nadobudla účinnosť Lisabonská zmluva.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: SZBP, EBOP BOP, bezpečnostná politika, obranná politika, Európska rada, Rada EÚ, Maastrichtská zmluva, Amsterdamská zmluva, Zmluva z Nice, Lisabonská zmluva, Politický a bezpečnostný výbor, Vojenský výbor EÚ, Vojenský štáb EÚ.

Úvod

Názov sa zámerne vyhýba použitiu dodatočného kvalifikujúceho prídavného mena – či v tvare spoločná európska, európska alebo spoločná. Termín spoločná európska bezpečnostná a obranná politika bol použitý v júni a decembri roku 1999, v decembri 2000 už summit v Nice používal označenie Európska bezpečnostná a obranná politika a od 1. decembra 2009 priniesla Lisabonská zmluva pomenovanie Spoločná bezpečnostná a obranná politika. Tomuto kĺzavému a premenlivému označeniu by som sa rád vyhol používaním pracovnej verzie bezpečnostná a obranná politika EÚ (skrátene BOP EÚ). Kvôli úplnosti terminologického vývoja – Spoločná európska bezpečnostná a obranná politika je prekladom anglického *Common European Security and Defence Policy*, neskoršou verziou je Európska bezpečnostná a obranná politika (slovenská skratka je BOP, anglický termín je *European Security and Defence Policy* so skratkou *ESDP*) Európskej únie je bežne používaným a konvenčným označením a premenovanie, ktoré prináša Lisabonská zmluva, je v anglickom jazyku *Common Security and Defence Policy* (*SCDP*). Pre všetky tri alternatívy platí, že sú súčasťou Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky Európskej únie (SZBP, anglický termín je *Common Foreign and Security Policy*, skrátene *CFSP*), pretože BOP EÚ sa vyvinula ako jej prirodzené doplnenie.

Napriek historickým pokusom, akými boli plán na vytvorenie Európskeho obranného spoločenstva v 50. rokoch, alebo Fouchetov plán zo 60. rokov 20. storočia, má veľký zmysel hovoriť o existencii BOP EÚ len od 90. rokov, keď bola do textu zmlúv a teda primárneho práva inkorporovaná Maastrichtskou zmluvou dovtedy mimo systému zmlúv od 70. rokov 20. storočia existujúca Európska politická spolupráca. Maastrichtská zmluva vytvorila zmluvný základ

pre SZBP v piatej hlave (články J.1 až J.18 ZEÚ_M)³. K následnej zmene došlo Amsterdamskou zmluvou v roku 1999 (podpísanou 1997, účinnou od 1999) a Zmluvou z Nice v roku 2003 (podpísanou v 2001, platnou od 1. februára 2003). Amsterdamská zmluva doplnila a pozmenila články ZEÚ. Zmluva z Nice okrem doplnenia a zmien aj prečíslovala články ZEÚ (články J.1 až J.18 ZEÚ_A na články 11 až 28 ZEÚ_N). Až aktuálna revízia ZEÚ v podobe Lisabonskej zmluvy (prinášajúca znenie ZEÚ_L) priniesla po prvý raz špecifické ustanovenia týkajúce sa spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky v kapitole 2 hlavy 5 ZEÚ_L. BOP touto zmluvou získala legislatívny základ v primárnom práve a pevnejšiu pozíciu v práve EÚ.

Neformálne sa proces, vedúci k BOP, začal bilaterálnou deklaráciou na summite Francúzska a Veľkej Británie v St. Malo v decembri 1998 (v kontexte, ktorého vnútorné parametre predstavoval prebiehajúci ratifikačný proces Amsterdamskej zmluvy a vonkajšie prebiehajúcou krízou v Kosove), podľa ktorého EÚ *„musí mať schopnosť pre autonómne konanie, podporené hodnovernými vojenskými silami, prostriedkami rozhodnúť o ich použití a pripravenosťou urobiť tak s cieľom odpovedať na medzinárodné krízy“* (ISS, 2001, s. 8 - 9). Formálna história BOP v rámci EÚ sa následne začala dvoma odsekmi v záverečnom texte na summite Európskej rady v Kolíne v júni 1999, kedy bola k záverom summitu pripojená deklarácia o rozvoji spoločnej európskej bezpečnostnej a obrannej politiky, ktorá privítala správu (nemeckého) predsedníctva, ktorá predstavovala jednu z príloh záverov summitu. Kontextom bola iniciatíva nemeckého predsedníctva na pozadí nadobudnutia účinnosti Amsterdamskej zmluvy 1. mája 1999, ktorá do textu ZEÚ_A zakomponovala tzv. petersbergské kritériá, ktoré *„zahŕňajú humanitárne a záchranné úlohy, misie na udržanie mieru a úlohy bojových síl pri riešení kritických situácií vrátane nastolenia mieru“*⁴. Nemecké predsedníctvo opätovne zdôraznilo, že EÚ musí

³ Maastrichtská, Amsterdamská, Lisabonská zmluva a zmluva z Nice sú konvenčné, hoci nepresné, názvy, pretože sa týkajú Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva a Zmluvy o založení Európskej únie. Oblasť SZBP a BOP EÚ je vzhľadom na svoju medzivládnu povahu predmetom úpravy Zmluvy o založení Európskej únie (ZEÚ). Znenie tejto zmluvy bolo rôzne a menilo sa v čase – v Maastrichte bola ZEÚ podpísaná, v Amsterdame, Nice a Lisabone bola menená. Znenie ZEÚ v rôznych fázach označujeme podľa vtedy účinného znenia ako ZEÚ_M, ZEÚ_A, ZEÚ_N, ZEÚ_L – znenie ZEÚ, v uvedenom poradí, z Maastrichtu, Amsterdamu, Nice a Lisabonu.

⁴ Článok J.7 odsek 2 ZEÚ v znení z Amsterdamu. Identický znejúci článok 17 ZEÚ v znení z Nice (konsolidované znenie ZEÚ, publikované v Úradnom vestníku C 321 z 29. 12. 2006) používa mierne odlišný preklad so znením „pri riešení krízových situácií vrátane nastolovania mieru“.

byť schopná konať na medzinárodnej úrovni autonómne v celom rozsahu petersbergských úloh, k čomu musí disponovať štruktúrami, kapacitami a plánovacími spôsobilosťami, ako aj vojenskými silami. Európska rada zároveň schválila mandát pre ďalšiu krajinu v rotujúcom predsedníctve – Fínsko – aby ďalej pokračovalo v práci na tejto úlohe v rámci Rady. O pol roka neskôr, na summite Európskej rady v Helsinkách v decembri 1999, boli prijaté dve správy (fínskeho) predsedníctva:

- posilnení spoločnej európskej politiky pre bezpečnosť a obranu a
- nevojenskom krízovom manažmente Európskej únie.

Už predtým Amsterdamská zmluva posilnila SZBP EÚ v nasledujúcich ohľadoch:

- a) Vytvorením základu pre autonómne operácie EÚ v článku petersbergskými kritériami⁵
- b) Vytvorením pozície Vysokého predstaviteľa pre SZBP/Generálneho tajomníka Rady
- c) Vytvorením Jednotky pre politické plánovanie a včasnú výstrahu v rámci Generálneho sekretariátu Rady pod autoritou generálneho tajomníka Rady/Vysokého splnomocnencom pre SZBP
- d) Inkorporovaním úloh z Petersbergu priamo do textu ZEÚ
- e) Vytvorením nového nástroja v rámci SZBP – spoločných stratégií
- f) Zavedením konštruktívneho zdržania sa pri hlasovaní
- g) Zavedením hlasovania kvalifikovanou väčšinou pri implementácii spoločných stratégií.

Štruktúra BOP EÚ

Existujúce inštitucionálne štruktúry v rámci BOP je možné klasifikovať dvojako, a to na:

- všeobecné inštitúcie EÚ v ich špecifickej pôsobnosti v oblasti BOP
- špecifické inštitúcie EÚ, vytvorené v oblasti BOP

Do prvej skupiny patria Európska rada (ktorá až do nadobudnutia účinnosti Lisabonskej zmluvy nepatrila *strictu senso* k inštitúciám EÚ), Rada v jej formácii

⁵ Tie boli doplnené Európskou bezpečnostnou stratégiou v decembri 2003 a znením ZEÚL od 1. decembra 2009.

Rada pre všeobecné záležitosti, od roku 2002 premenovaná na Radu pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy a do tretice inštitúcia predsedníctva Rady (rotujúca v polročných cykloch). Medzi hlavných aktérov BOP (hoci podobne ako Európska rada nie k formálnym inštitúciám) patrí od nadobudnutia účinnosti Amsterdamskej zmluvy aj dvojaká pozícia *generálneho tajomníka Rady, ktorý je zároveň aj vysokým splnomocnencom⁶ EÚ pre SZBP*. Pre BOP je charakteristické oslabené postavenie tradičných inštitúcií EÚ ako Európskej komisie, Európskeho parlamentu, či Európskeho súdneho dvora. Komisia sa podľa článku 26 ZEÚ_N plne zapája do práce v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky“ a je tiež „sa plne zapája“, pokiaľ ide o asistenciu predsedníctvu a Rada ju môže požiadať o predloženie návrhov na implementáciu jednotných akcií a podobne, ako každý členský štát, môže zaslať Rade návrhy v oblasti SZBP a klásť Rade otázky, kým EP má byť konzultovaný a informovaný o hlavných aspektoch vývoja SZBP (za tým účelom je EP každoročne Radou predkladaná správa o „hlavných aspektoch a základných možnostiach SZBP“). Okrem toho môžu poslanci EP klásť Rade otázky a navrhovať Rade odporúčania. Právne akty prijaté v rámci SZBP a BOP nepodliehajú možnosti preskúmania Európskym súdnym dvorom, ktorý v tzv. druhom pilieri nemá jurisdikciu.

Pokiaľ ide o hierarchiu aktérov, *Európska rada* je ako entita združujúca hlavy vlád/štátov členských krajín EÚ politicky najvýznamnejšia, pretože ona „vymedzuje zásady a všeobecné smery spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky vrátane záležitostí, ktoré majú obranné dôsledky“ (článok 13 ods. 1 ZEÚ_N). Tie sa dajú nájsť v podobe častí výstupov zo summitov Európskej rady (ako súčasť záverov Predsedníctva), ktoré sa spravidla konajú štyrikrát ročne. Okrem toho Európska rada rozhoduje o spoločných stratégiách (článok 13 ods. 2 ZEÚ_N). V skutočnosti je najdôležitejším aktérom/inštitúciou Rada (v sektorovej formácii/konfigurácii GAERC⁷), pretože tá „prijíma rozhodnutia nevyhnutné na vymedzenie a uskutočňovanie spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky na základe všeobecných smerov vytýčených Európskou radou“ (článok 13 ods. 3 ZEÚ_N). Dôležitá je jej horizontálna koordinačná úloha, ktorou Rada zabezpečuje „jednotu, dôslednosť a účinnosť konania únie“ (článok 13 ods. 1 ZEÚ_N). Pokiaľ ide o tvorbu noriem a produkovanie sekundárnych právnych

⁶ Často sa používa tiež preklad „vysoký predstaviteľ“, napr. v znení Lisabonskej zmluvy, dostupnom na: <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1296&lang=sk> (9. 1. 2010).

⁷ Od účinnosti ZEÚ_L 1. decembra 2009 bude názov konfigurácie Rady znieť Rada pre zahraničné záležitosti.

aktov, Rada prijíma rozhodnutia, jednotné akcie a spoločné pozície. Predsedníctvo zastupuje EÚ v otázkach SZBP a zodpovedá za uskutočňovanie rozhodnutí prijatých v rámci nej. Pri výkone povinností asistuje predsedníckej krajine generálny tajomník Rady, ktorý je súčasne vysokým splnomocnencom pre SZBP. Predsedníctvo zabezpečuje komunikáciu s EP, ako aj to, aby postoj EP boli brané do úvahy.

Čo sa týka rozhodovacích mechanizmov v rámci SZBP/BOP, Rada rozhoduje vždy, ak to nie je v texte zmlúv stanovené inak, jednomyselne (konsenzom), pričom zdržanie sa rozhodnutia v prípade či prítomných alebo neprítomných, no zastúpených členov Rady nebráni prijatiu rozhodnutia (tzv. konštruktívne zdržanie sa hlasovania). Rada však môže hlasovať aj kvalifikovanou väčšinou, ktorá sa týka:

- jednotných akcií, spoločných pozícií, rozhodnutí implementujúcich spoločnú stratégiu Európskej rady
- rozhodnutí implementujúcich jednotné akcie a spoločné pozície
- vymenovania zvláštnych vyslancov Európskej únie.

Ak má byť rozhodnutie prijaté kvalifikovanou väčšinou a členský štát oznámi svoj zámer hlasovať proti, hlasovanie neprebehne a kvalifikovanou väčšinou môže Rada postúpiť danú vec na rozhodnutie Európskej rade na jednomyselné rozhodnutie. Prah na dosiahnutie kvalifikovanej väčšiny je však nastavený odlišne než pri hlasovaní kvalifikovanou väčšinou v komunitárnom pilieri - v prípade SZBP je potrebné dosiahnuť 255 hlasov (z možných 345), pričom tieto hlasy musia byť odovzdané najmenej dvoma tretinami členov (ktoré musia zároveň predstavovať najmenej 62% z celkovej populácie EÚ). Napokon, hlasovanie kvalifikovanou väčšinou sa netýka rozhodnutí s vojenskými alebo obrannými implikáciami.

Do druhej skupiny patria štruktúry, ktoré boli vytvorené špecificky pre oblasť SZBP/BOP a ktoré sa síce podieľajú na príprave rozhodnutí alebo rozhodovacom procese v rámci SZBP/BOP, ale na rozdiel od Európskej rady, Rady a Európskej komisie už nie v iných oblastiach pôsobnosti inštitúcií EÚ. Tri najdôležitejšie zo štruktúr tejto povahy boli zmienené už v správe nemeckého predsedníctva v Kolíne v júni 1999 a následne v správe fínskeho predsedníctva v druhom polroku 1999, ktorej odporúčania boli prijaté na summite Európskej rady v Helsinkách v decembri 1999 s tým, aby boli zriadené do marca 2000. Šlo o nasledujúcu trojicu štruktúr, ktoré boli najskôr (vo februári 2000) zriadené

v dočasnej a neskôr (v januári 2001) v permanentnej podobe:

- Politický a bezpečnostný výbor (anglická skratka PSC)
- Vojenský výbor Európskej únie (anglická skratka EUMC)
- Vojenský štáb Európskej únie (anglická skratka EUMS)⁸

Politický a bezpečnostný výbor je spomedzi týchto troch štruktúr jedinou, ktorá má priamy zmluvný základ, a ten získala až v roku 2001 Zmluvou z Nice (článok 25 ZEÚ_N). Táto skutočnosť poukazuje na to, že vývoj BOP (v tomto prípade predovšetkým BOP, pretože EUMC a EUMS boli vytvorené ako štruktúry zabezpečujúce riadenie krízového manažmentu EÚ v rámci petersbergských úloh) prebiehal na mimozmluvnom základe pod politickou záštitou Európskej rady. Všetky tri štruktúry boli zriadené rozhodnutím Rady v januári 2001.

Úlohou PSC je „*monitorovať medzinárodnú situáciu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje*“ SZBP a v oblasti BOP „*vykonávať politickú kontrolu a strategické usmerňovanie*“⁹ operácií krízového manažmentu. PSC je zložené zo zástupcov členských štátov na úrovni veľvyslancov, ktorí sú členmi stálych zastúpení svojich krajín pri EÚ¹⁰. Z hľadiska hierarchie sa nachádza PSC pod Výborom stálych predstaviteľov (COREPER), ktorý zodpovedá za prípravu rokovaní Rady, pričom finálnu zodpovednosť za rozhodnutia nesie Rada. V sfére krízového manažmentu je PSC poradným orgánom Rady. Splňa tiež koordinačnú úlohu v oblasti SZBP, podieľa sa na vývoji vojenských spôsobilostí a v prípade krízy skúma situáciu a analyzuje možnosti odpovede na ňu¹¹.

Vojenský výbor EÚ (EUMC) je najvyššiu vojenskou entitou zriadenou v rámci Rady. Pozostáva z náčelníkov generálnych štábov členských štátov EÚ, resp. ich vojenských predstaviteľov¹². Táto entita má svojho predsedu menovaného na tri roky Radou, na základe odporúčania EUMC. Hlavnou úlohou EUMC je poskytovať PSC „vojenské rady a odporúčania o všetkých vojenských záležitostiach v rámci EÚ“ a je tiež „fórom na vojenské konzultácie

⁸ V ďalšom texte budú používané anglické skratky týchto entít.

⁹ Obe citácie sú z rozhodnutia Rady 2001/78/CFSP z 22. januára 2001, uverejnenom v Úradnom vestníku L 27 z 30. 1. 2001, s. L27/2, bod 1 a bod 2 (v uvedenom poradí).

¹⁰ V prípade Slovenskej republiky ide o veľvyslancu Ľubomíra Reháka.

¹¹ Detaily je možné nájsť v rozhodnutí Rady 2001/78/CFSP z 22. januára 2001, uverejnenom v Úradnom vestníku L 27 z 30. 1. 2001.

¹² V prípade SR ide o brigádneho generála Jaroslava Kuču.

a kooperáciu medzi členskými štátmi EÚ v oblasti prevencie konfliktov a krízového manažmentu¹³. Ďalšie úlohy EUMC sú špecifikované pre rôzne fázy krízového manažmentu:

- a) bežné úlohy – rozpracovávanie konceptu krízového manažmentu v jeho vojenských aspektoch, posudzovanie rizika možných kríz, vojenské aspekty politickej kontroly a strategického usmerňovania operácií krízového manažmentu
- b) úlohy počas krízových situácií – vyhodnotenie vojenských strategických možností (MSO) riešenia krízovej situácie, rozpracovaných EUMS, poradná a odporúčajúca funkcia pre PSC ohľadom konceptu operácií (CONOPS) a operačného plánu (OPLAN), vypracovaných veliteľom operácie vojenského krízového manažmentu
- c) úlohy počas operácií – monitorovanie riadneho priebehu vojenských operácií.

EUMC je pri výkone svojej práce podporovaný EUMS, vojenskou pracovnou skupinou (EUMCWG) a inými oddeleniami a službami podľa potreby.

Vojenský štáb EÚ (EUMS) je treťou zo štruktúr navrhovaných v roku 1999 a vytvorených následne. Na rozdiel od predchádzajúcich dvoch (hierarchicky nadradených entít) sa poverenie a úlohy EUMS viackrát od jeho založenia zmenili, čo dokazuje počet relevantných rozhodnutí Rady, ktorými reagovala na meniacu sa situáciu ohľadom vývoja BOP EÚ v poslednom desaťročí¹⁴. EUMS je súčasťou štruktúry Generálneho sekretariátu Rady a v súčasnosti je jeho personálne obsadenie okolo 200 ľudí (Nestier, 2008, s. 8). Hoci je EUMS zakomponovaný v štruktúre Generálneho sekretariátu Rady (EUMS 2009), je priamo pod kompetenciou generálneho tajomníka Rady/vysokého splnomocnenca pre SZBP a poskytuje mu vojenskú expertízu. Hlavnými úlohami EUMS sú včasné varovanie, hodnotenie situácie a strategické plánovanie. Jeho úloha tiež zahŕňa identifikovanie vojenských síl pre operácie, ako aj implementácia rozhodnutí EUMC. Je tiež hlavným zdrojom vojenskej

¹³ Tieto citácie a nasledujúci indikatívny výpis úloh EUMC je z rozhodnutia Rady 2001/179/CFSP z 22. januára 2001, uverejnenom v Úradnom vestníku L 27 z 30. 1. 2001.

¹⁴ Ide o nasledujúce dokumenty: rozhodnutie Rady 2001/80/CFSP z 22. 1. 2001, uverejnené v Úradnom vestníku L 27 z 30. 1. 2001, zmenené, rozhodnutím Rady 2005/395/CFSP z 10. 5. 2005, uverejnené v Úradnom vestníku L 132 z 26. 5. 2005, zmenené rozhodnutím Rady 2008/298/CFSP zo 7. apríla 2008, uverejnenom v Úradnom vestníku L 102 z 12. 4. 2008.

expertízy v EÚ. Úlohy EUMS možno podobne ako úlohy EUMC schematicky rozčleniť na tri kategórie¹⁵:

- a) bežné úlohy – poskytovať vojenskú expertízu, realizovať vojenské plánovanie na strategickej úrovni, rozvoj konceptov, doktríny, plánov a procedúr, odhadovanie finančných nákladov operácií a cvičení
- b) úlohy v krízových situáciách – rozpracúva vojenské strategické možnosti (MSO), asistuje iným administratívnym zložkám Generálneho sekretariátu Rady (DG E alebo CPCC)
- c) úlohy počas prebiehajúcich operácií – permanentne monitoruje vývoj situácie všetkých operácií BOP EÚ a ich vojenské aspekty, pomáha pri koordinovaní civilných misií

Často sa na označenia mandátu operácií v rámci BOP EÚ v rámci petersbergských úloh používa pojem operácie krízového manažmentu, ktorý je možné rozdeliť na vojenský krízový manažment a civilný krízový manažment. Toto delenie je umelé a v praxi dochádza k zmiešaniu aspektov ako civilného, tak vojenského krízového manažmentu v konkrétnych operáciách¹⁶. Vývoj BOP EÚ však od začiatku prebiehal paralelne po dvoch líniách, z ktorých každá reprezentovala odlišný typ krízového manažmentu. Chronologický sled zriadenia štruktúr BOP EÚ preferoval skôr vojenský rozmer (Kolín 1999, Helsinki 1999), ale druhá z predložených správ predsedníctva v Helsinkách sa týkala nevojenského krízového manažmentu EÚ a už v roku 2000 vo Feire bola táto dimenzia rozmenená na drobné v podobe štyroch konkrétnych prioritných oblastí: polícia, posilnenie vlády zákona, posilnenie civilnej správy a civilnej ochrany. Pokiaľ ide o štruktúry, summit v Lisabone navrhol do nasledujúceho summitu vo Feire zriadiť *Výbor pre civilné aspekty krízového manažmentu (CIVCOM)*, k čomu došlo 22. mája 2000 a výbor bol vytvorený ako pracovná skupina pod COREPER, ktorá má poskytovať odporúčania a informácie, týkajúce sa civilných aspektov krízového manažmentu, pre PSC.

Ďalšou z neskôr vytvorených štruktúr je *civilno-vojenská bunka (Civ/Mil Cell)*, ktorá bola vytvorená po summite Európskej rady v decembri 2004 v druhej polovici nasledujúceho roku. Je zakomponovaná do štruktúry EUMS

¹⁵ Prevzaté z aktuálne platného rozhodnutia Rady 2008/298/CFSP, viď poznámku na predchádzajúcej strane.

¹⁶ Poznamenáva to napr. memo „Misie a operácie EÚ“ v bulletine EUMS Impetus, číslo 1, jar/leto 2006, s. 8.

a v roku 2007 bola tvorená 30 osobami (Perruche, 2007, s. 3). Pozostáva z civilných a vojenských prvkov a medzi jej úlohy patrí strategické plánovanie civilno-vojenských operácií, analyzuje skúsenosti z uplynulých operácií civilno-vojenskej povahy, poskytuje plánovanie a podporu pre civilné operácie a (v čase svojho vzniku mala za) úlohu vytvoriť kapacity na vedenie autonómnej operácie, vedenej EÚ bez podpory plánovania NATO (Perruche, 2006, s. 4). So založením tejto bunky súvisí aj vytvorenie *Operačného centra EÚ* v Bruseli. To je operatívne od 1. januára 2007. Poskytuje možnosť autonómneho vedenia operácie okrem použitia veliteľstva a plánovacích kapacít NATO, alebo použitia vopred určeného stáleho veliteľstva jedného z členských štátov EÚ. Po prvýkrát bolo Operačné centrum EÚ aktivované a otestované v praxi v priebehu cvičenia MILEX 07, ktoré prebehlo v júni 2007¹⁷.

Doposiaľ poslednými vytvorenými štruktúrami sú *štáb pre spôsobilosť civilného plánovania a realizácie (CPCC – Civilian Planning and Conduct Capability)*, ktorý bol vytvorený v auguste 2007 v rámci Generálneho sekretariátu Rady¹⁸. Jeho úlohou je plánovať a realizovať civilné operácie krízového manažmentu operácií BOP EÚ pod politickou kontrolou a strategickým usmernením PSC. Vzhľadom na to, že ide o operácie civilného krízového manažmentu, za účelom zabezpečenia konzistentnosti politiky EÚ spolupracuje CPCC úzko s Európskou komisiou. Predseda CPCC je označený za *veliteľa civilných operácií* pre všetky operácie civilného krízového manažmentu a táto možnosť (aktivovaná jednotnou akciou Rady) je využívaná od novembra 2007.

Záver

Štruktúry a procesy BOP EÚ sa permanentne vyvíjajú a adaptujú sa na základe praktických skúseností získaných v priebehu doposiaľ iniciovaných dvadsiatich troch operácií (k 1. 1. 2010) krízového manažmentu pod vlajkou EÚ, ako aj na skúsenosti s fungovaním štruktúr a rozhodovacích procesov vnútri EÚ. Zároveň je skutočnosťou, že zmysluplný obraz o nuansách fungovania BOP EÚ nie je ľahké získať zvonku, pretože si to vyžaduje

¹⁷ Pozri EU Council Secretariat: The EU Operations Centre. Dostupné na: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/070228-EU_OpsCentre.pdf (9. 1. 2010).

¹⁸ Dostupné na: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/pages24-25-CEU8003ESDP6final_vers.pdf (9. 1. 2010), rovnako stručná informácia na <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1487&lang=EN> (9. 1. 2010).

množstvo času a úsilia pri vyhľadávaní dokumentov, z ktorých mnohé nie sú verejne dostupné, alebo sú dostupné len čiastočne a ich časti ostávajú nezverejnené, čo súvisí s politicky citlivou povahou oblasti, ktorej sa týkajú. Niekedy však ani verejne dostupné informácie nie sú presné, napr. na oficiálnej stránke Rady¹⁹ nie je zverejnené aktuálne platné rozhodnutie Rady, týkajúce sa EUMS z roku 2008, ale staršie z roku 2005.

V článku nebol analyzovaný dopad v súčasnosti už účinnej novej zmluvnej úpravy v podobe Lisabonskej zmluvy, resp. ZEÚ_L a Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Je zrejme predčasné analyzovať iné, než povrchné zmeny v rovnováhe medzi formálnymi inštitúciami EÚ, pretože vymedzenie kompetencií medzi stálym predsedom Európskej rady, Vysokým predstaviteľom pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku/vicepredsedu Komisie a predsedom Komisie nie je jasné a sú možné kompetenčné spory, ktorých riešenie môžu závisieť od osobnostných charakteristík držiteľov týchto pozícií, pričom nie je možné predvídať vopred ich následky (Missiroli, 2008; Quille, 2008).

Literatúra:

Amsterdamská zmluva. [online] [cit. 9. 1. 2010]. Dostupné na internete: [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_6A411BFE1889A7AFC1257674003395A5_SK/\\$File/amsterdamska_zmluva.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_6A411BFE1889A7AFC1257674003395A5_SK/$File/amsterdamska_zmluva.pdf)

Civilian Planning and Conduct Capability. [online] [cit. 9. 1. 2010]. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1487&lang=EN>
EUMS Organisation Structure. [online] [cit. 9. 1. 2010]. Dostupné na internete: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Organigramme_presse_photos-Nov09.pdf

Introducing CPCC. In *ESDP Newsletter*. [online] Číslo 6, júl 2009 [cit. 9. 1. 2010], s. 24. Dostupné na internete: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/pages24-25-CEU8003ESDP6final_vers.pdf

ISS (compiled by RUTTEN, M.) . 2001. *From St.-Malo to Nice. European defence: core documents*. [online] Paris, Western European Union, 2001 [cit. 9. 1. 2010]. Dostupné na internete: <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/cp047e.pdf>

¹⁹ <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=279&lang=EN> (9. 1. 2010).

- Lisabonská zmluva*. [online] [cit. 9. 1. 2010]. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1296&lang=sk>
- Misie a operácie EÚ*. 2006. In EUMS Impetus, číslo 1, jar/leto 2006 [online] [cit. 9. 1. 2010], s. 8. Dostupné na internete: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/NewsletterEUMS_060424.pdf
- MISSIROLI, A. 2008. *The Impact of the Lisbon Treaty on ESDP*. [online] Policy Department External Policies Briefing Paper, European Parliament. Január 2008. [cit. 9. 1. 2010]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?language=en&file=19495>
- NESTIER, C. 2008 *Post Wiebaden: Improving Strategic Planning*. In *Impetus. Bulletin of the EU Military Staff*. Číslo 5, jar/leto 2008 [online] [cit. 9. 1. 2010], s. 8. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/IMPETUS%205.pdf>
- PERRUICHE, J.-P. 2006. *Progress and Achievements*. In *Impetus. Bulletin of the EU Military Staff*. Číslo 2, jeseň/zima 2006 [online] [cit. 9. 1. 2010], s. 4. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/IMPETUS2Final.pdf>
- PERRUICHE, J.-P. 2007. *Taking Charge: A New DG at the EUMS. Questions to Lt. Gen. David Leakey*. In *Impetus. Bulletin of the EU Military Staff*. Číslo 3, jar/leto 2007 2006 [online] [cit. 9. 1. 2010], s. 3. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/IMPETUS3Final.pdf>
- QUILLE, G. 2008. *The Lisbon Treaty and its implications for CFSP/ESDP*. [online] Directorate-General External Policies Policy Brief, European Parliament. Apríl 2008. [cit. 9. 1. 2010]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies.do?language=EN>
- Stále zastúpenie Slovenskej republiky pri Európskej únii*. [online] [cit. 9. 1. 2010]. Dostupné na internete: <http://www.eubrussels.mfa.sk/App/WCM/ZU/BruselEU/main.nsf?Open>
- The EU Operations Centre* [online] [cit. 9. 1. 2010]. Dostupné na internete: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/070228-EU_OpsCentre.pdf